Fötluð börn verða fullorðin:
Hvað bíður þeirra?

Þjónusta í dreifðum byggðum

Erindi haldið á vorráðstefnu
Greiningar – og ráðgjafarstöðvar ríkisins
7. – 8. maí 2015

Soffía Lárusdóttir

Erindið

- Hvað þarf til að byggja upp þjónustu í dreifðum byggðum?
- Hverjir eru helstu styrkleikar og veikleikar?
- Á hvern hátt getur þéttbýlið stutt þar við?
- Hvernig getur upplýsinga- og velferðartæknin hjálpað?

Þéttbýli: Suðvesturhluti landsins og Akureyri
Dreifð byggð: Landsbyggðin þar fyrir utan

Þróun á Íslandi

Fyrir 1980 var uppbygging þjónustu við fatlað fólk á:

- Suðvesturhluta landsins
  - Sólheimar, Kópavogshæli, Skálatún, Tjaldanes
- Akureyri
  - Sólborg

Þróun á Íslandi

Eftir 1980 fór þjónustan að byggjast upp á kjördæmavísu með tilkomu svæðisstjórna, síðar svæðisskrifstofa sem staðsettar voru:

- Reykjavík
- Reykjanes - Kópavogur
- Vesturlandi - Borgarnes
- Vestfjörðum - Ísafjörður
- Norðurlandi vestra - Sauðárkrókur
- Norðurlandi eystra - Akureyri
- Austurland - Egilsstaðir
- Suðurlandi - Selfoss

Þróun á Íslandi

- Frá 2011: Þjónustusvæði - sveitarfélög

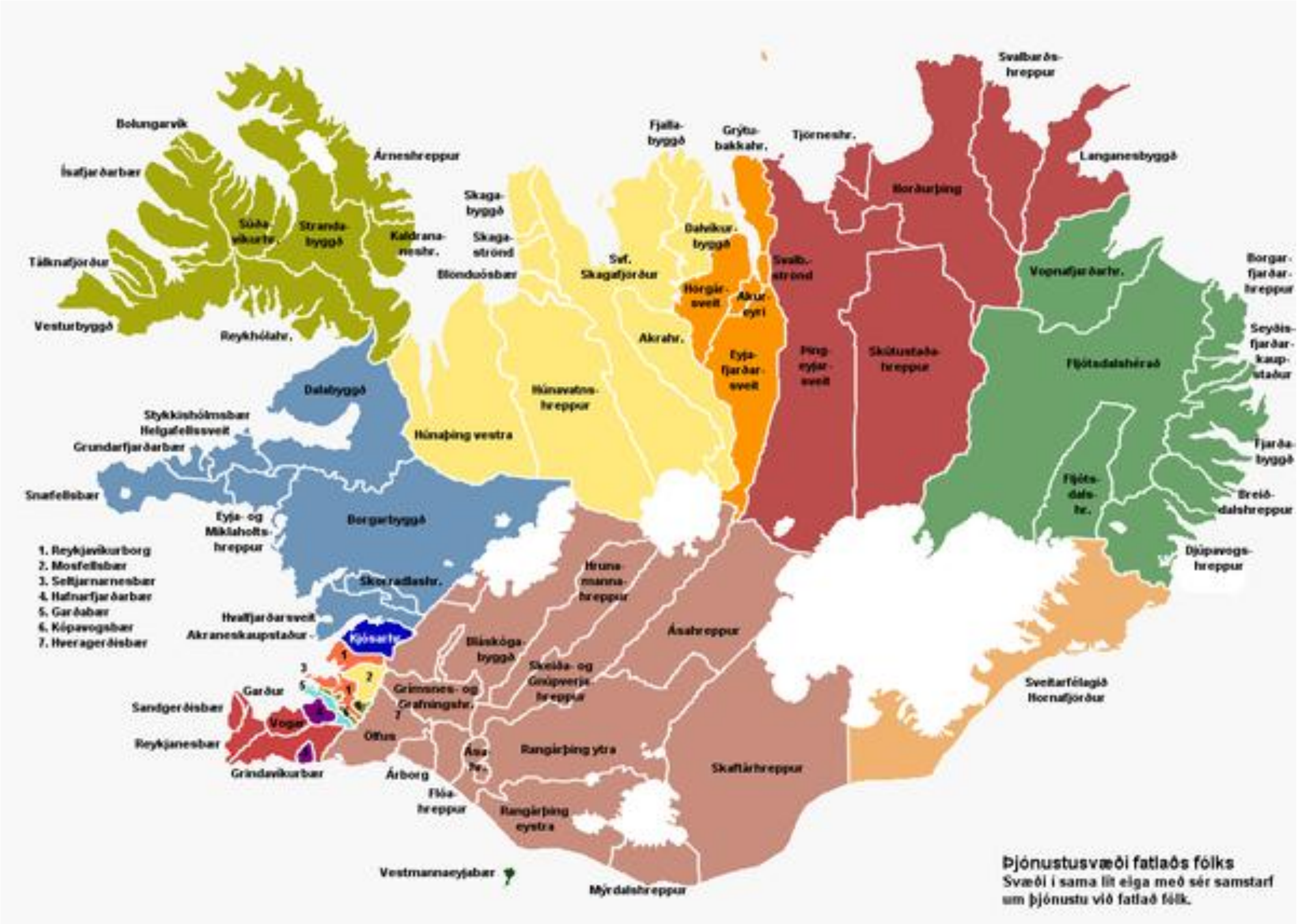

Hvað þarf til að byggja upp þjónustu við fullorðið fatlað fólk

- Skýr stefna
  - eðlilegt líf
  - þátttaka samfélaginu
- Hugmyndafræði
  - sjálfstætt líf
  - einstaklingsbundin þjónusta
- Þekking og aðgangur að þekkingu
  - bæði fatlað fólk og starfsfólk
- Samvinna á milli aðila og kerfa
- Fjármagn

Veikleikar dreifðra byggða

- Fámenni
  - það er kannski einn í byggðarlaginu sem þarf viðamikla þjónustu

- Skortur á sérhæfðri þjónustu,
  - s.s. sérfræðiþekkingu og fagfólki
  - Oft þarf að „klæðskerasauma“ þjónustuna

- Grunnþjónustan oft veikburða,
  - t.d. félags- heilbrigði- og skólaþjónusta,

Veikleikar dreifðra byggða

- Einhæft atvinnulíf
- Skortur á hentugu húsnæði
- Vantar starfsfólk
  - Oft lítil þekking og reynsla til staðar
- Getur verið erfitt að mæta mjög sérhæfðum þörfum

Styrkleikar dreifðra byggða

- Fámennið
  - fólk þjappar sér saman ef eitthvað bjátar á
  - Byggðalögin vilja halda í sitt fólk

- Auðvelt að koma á samvinna á milli aðila og þjónustukerfa
  - Fólk meðvitað um veikleikana, er tilbúið til að leggja sitt af mörkum, s.s. sækja sér menntun og þekkingu

- Einfaldar að búa í litlu samfélagi
  - Fatlað fólk þátttakendur í samfélaginu

Styrkleikar dreifða byggða

- Þeir sem skipuleggja þjónustuna þurfa að horfa á hvern einstakling fyrir sig

- ,,Hóplausnir“ sjaldnast í boði
  - „klæðskerasauma“ þarf þjónustuna
  - Fólk lærir að hugsa einstaklingsmiðað

- Fáir á biðlistum

Hvað bíður fullorðinna fatlaðra barna á landsbyggðinni?

- Fullorðinsárin hefjast þegar við ljúkum grunnskóla og hefjum nám í framhaldsskóla.
  - Góður undirbúningur er mikilvægur fyrir framhaldsskólagöngu fatlaðs nemanda.
  - Getur þurft að koma á þjónustu fyrir viðkomandi í því byggðalagi sem framhaldsskólinn er staðsettur.
- Í öllum landsfjórðungum er að finna sérhæfða þjónustu hvað varðar búsetu, vinnu og virkniúrræði.
- Fötluð ungmenni þurfa að hafa val
  - hvar þau vilja mennta sig
  - hvar vilja þau búa og starfa

Hvernig getur þéttbýlið stutt við?

- Veita ákveðna sérhæfða þjónustu, s.s.
  - skammtímavistun
  - áfangaheimili
  - skólavistun
  - búseta

- Uppbygging þekkingar, t.d. með nýtingu upplýsingatækninnar.

Vestnorden verkefni - Upplýsingatæknin nýtt til að byggja upp þekkingu

- Samstarf

Félags-og tryggingamálaráðuneytisins, Almannastofu í Færeyjum, Svæðisskrifstofu málefna fatlaðra Austurlandi, Greiningar- og ráðgjafarmiðstöðvar ríkisins (GRR), Norrænu velferðarmiðstöðvarinnar (NVC) og Nasjonalt senter for telemedesin.

- Markmið

Bæta þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra á Austurlandi með því að Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins (GRR) nýtti upplýsingatæknina til að byggja upp þekking á einhverfurófsröskun hjá sérfræðingum á Austurlandi.

- Niðurstaða:

Mikil ánægja var með námskeiðið og töldu þátttakendur að með aukinni þekkingu á sviði einhverfurófsröskunar væri þeir betur í stakk búnir til að takast á við daglegar áskoranir

Nasjonalt senter for telemedesin í Tromsö í Noregi (NST)

- Rannsóknar og þekkingarmiðstöð
- Markmið:
  - Stuðla að aukinni nýtingu upplýsingatækninnar við þekkingarmiðlun og auknu þverfaglegu samstarfi sérfræðinga og fagfólks innan heilbrigðis- og félagsþjónustunnar.

Heimasíða: http://www.telemed.no/

Námsvefur: www.helsekompetanse.no

Áður en verkefnið fór af stað hélt NST námskeið fyrir starfsfólk GRR og veitti leiðbeiningar um hvernig best væri að standa að þekkingaruppbyggingu með hjálp upplýsingatækninnar.

Námsvefur NST

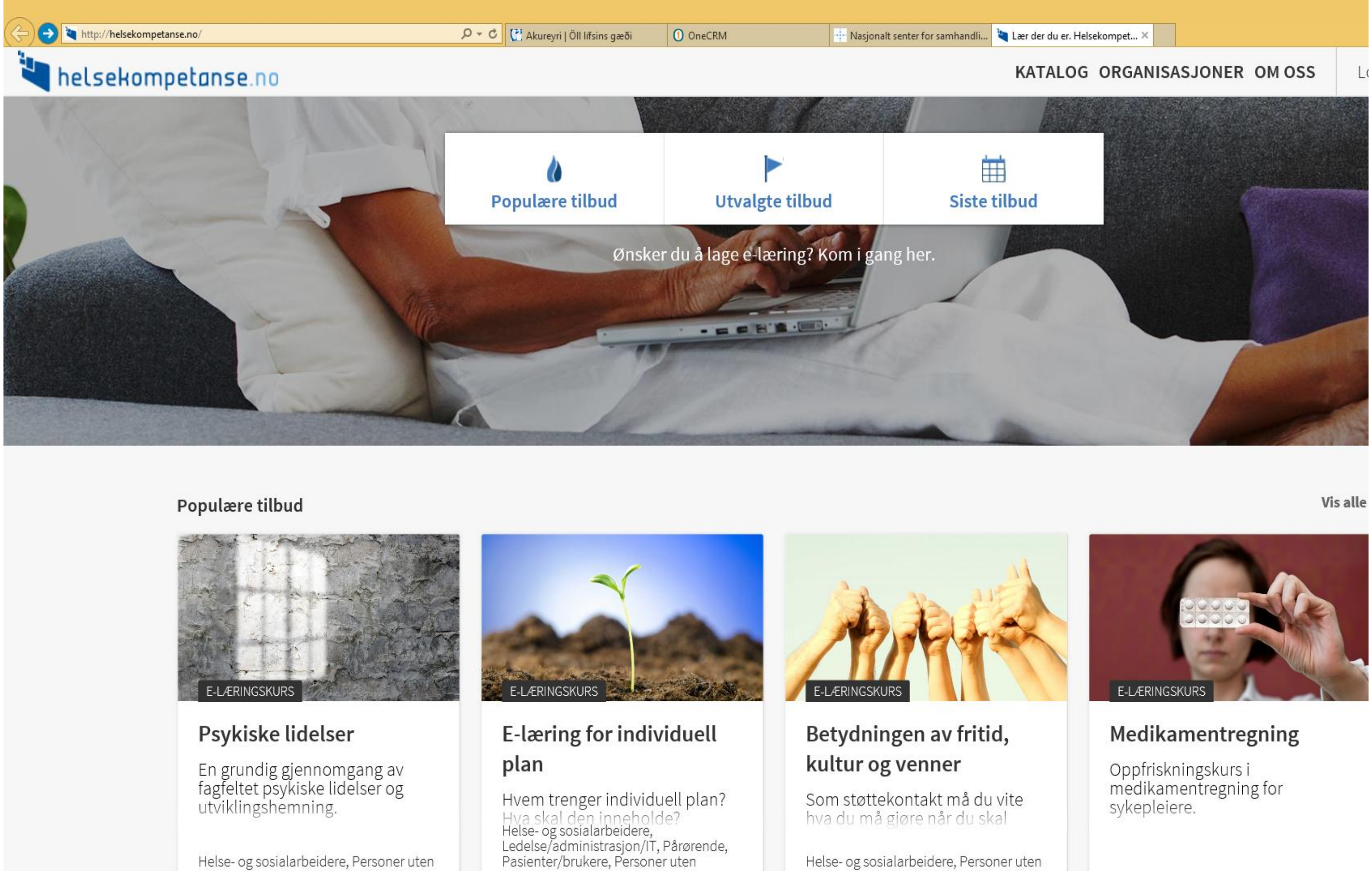

Velferðartækni
Norræna velferðarmiðstöðin NVC:

- Hvetur til innleiðingar velferðartækni öllum til hagsbóta, einstaklingum, atvinnulífinu og samfélaginu í heild sinni.

- Tæknin getur leitt til aukinnar lífsgæða hjá fötluðu fólki
  - Hvetur til að hlustað sé á notendur og þeir ásamt starfsfólki hafðir með í ráðum þegar tæknin er þróuð og tekin í notkun

- Reglum og vinnuaðferðum verði breytt
  - þannig að nýta megi hina nýju tækni sem best

- Tekið sé á siðferðilegum vandamálum velferðartækninnar
  - þau löguð að lagaumhverfi hvers lands þannig að nýta megi hina nýju möguleika til hagsbóta fyrir notendur.

Velferðartækni

- Vísar til ýmiskonar nútímatækni sem
  - gagnast einstaklingum með skerta færni
  - viðhalda og auka lífsgæði þeirra
  - styðja til sjálfstæðs lífs, s.s. ýmiskonar hjálpartæki, öryggisbúnaður og fullkomin fjarstýrður tækjabúnaður

Að lokum

Mikilvægt að fullorðið fatlað fólk eigi þess kost að búa í dreifðum byggðum.

Þekking þarf að vera til staðar.

Mörg ónýtt tækifæri í nýtingu velferðar- og upplýsingartækninnar til að styðja við og styrkja þjónustu í dreifðum byggðum.

Takk fyrir